

Vysočina

20. století

Vysočina

20. století

ARCHITEKTURA 20. STOLETÍ

Vysočina, jejíž industrializace, a tudíž i modernizace v 19. a na počátku 20. století zaostávala, nevytvořila tehdy žádné výrazné centrum moderních výbojů. O to významnější pro vznik nové architektury na území našeho kraje byli zcestovalí či moderně smýšlející stavebníci, kteří pověřovali vypracováním návrhů staveb renomované architektky. Z pražských architektů starší generace zanechali na Vysočině své stavby Josef Gočár, Kamil Hilbert, Antonín a Bohumil Hübschmannovi, Pavel Janák, z brněnských zejména Bohumír Čermák. Meziválečnou funkcionalistickou pražskou avantgardu reprezentují Ludvík Hilgert, Lev Krča a Josef Štěpánek, brněnskou Otto Eisler, Bohuslav Fuchs a Mojmir Kyselka. Import tradičněji orientované architektury z dílny pražských Němců, jako byli Adolf Foehr či Walther Sobotka, si objednávali zejména němečtí stavebníci v Jihlavě.

Kubismus

Funkcionalismus

Architektura po 2. světové válce

www.dedictvivysociny.cz

Pelhřimov

¹ Dům č. p. 13

Dům je podle původního majitele nazýván Fárův dům. V tomto domě, původně s barokní fasádou a mansardovou střechou, byl provozován hostinec „U zlatého soudku“. V letech 1913–1915 byl podle návrhu významného pražského architekta Pavla Janáka přestavěn v kubistickém slohu.

Pelhřimov

² Vila Jana Drechsela

Tzv. Drechselova vila byla postavena podle plánů známého architekta Pavla Janáka pro rodinu okresního hejtmána, c. k. místodržitelského radu Jana Drechsela. Architekt Janák byl Drechselovi nepochybně doporučen jeho zetěm PhDr. Karlem Polesným, který Janáka znal ze svého pražského působení.

Prvorepubliková architektura

Po rozpadu rakousko-uherské monarchie v roce 1918 došlo k vytvoření samostatné ČSR. Jedním z projevů mladé republiky byl v oblasti architektury nový samostatný styl, známý pod pojmem kubismus či rondokubismus, jehož hlavním představitelem byl Josef Gočár.

Pelhřimov

³ Gymnázium

Rozsáhlá budova bývalé Masarykovy chlapecké školy, dnešního gymnázia, vyrostla v letech 1923–1926 podle návrhů architektů Kabeše a Vejrycha. Stavba, pojatá v tehdy módním rondokubistickém neboli národním slohu, patřila ve své době k nejmodernějším školám v republice.

Jihlava

⁴ Legiodům

Neobyklá stavba Legiodomu v duchu rondokubismu, národního československého slohu, byla v Jihlavě postavena stavitel Skorkovským podle projektu J. Dufka. Slavnostní otevření se uskutečnilo 14. 12. 1924.

Třebíč

5 Uměleckoprůmyslové závody

Projekt na výstavbu budov UP závodů (nábytkářská továrna) si objednal Jan Vaněk ml. v roce 1919 u jednoho z hlavních představitelů předválečné architektury, renomovaného architekta Josefa Gočára. Na fasádě objektu se důsledně uplatnily prvky tehdy módního rondokubistického stylu.

Moravské Budějovice

6 Spořitelna městská

Reprezentativní budova byla vystavěna v letech 1925–1927 dle projektu významného architekta Vlastislava Hofmana (člena Artěl Praha, svět pomocného družstva založeného výtvarníky Svazu výtvarných umělců Mánes) pro Městskou spořitelnu v Moravských Budějovicích, která se ze skromných začátků vypracovala mezi největší peněžní ústavy jihozápadní Moravy. Od roku 1928 působila dokonce jako pobočka Národní banky československé.

Jaroměřice nad Rokytnou

7 Radnice

Stavba je dokladem tvorby pražských architektů Freiwald-Böhm, představitelů meziválečné avantgardy na území kraje Vysočina. Radnice byla postavena v roce 1933 podle projektu z let 1930–1931. Jedná se o jedinou autenticky dochovanou prvorepublikovou stavbu v Jaroměřicích nad Rokytnou. Interiér radnice byl i přes zadluženost města poměrně luxusně zařízen, nejspíš i z důvodu, že podstatnou část nákladů na výstavbu nesla městská spořitelna.

Třebíč

8 Spořitelna

□ Nárožní třípatrová budova ze železobetonu, skla a kovu byla postavena v letech 1932–1933 a je dílem významného brněnského architekta Bohuslava Fuchse. Novostavba funkcionalistické spořitelny, jež je jednou z dominant třebíčského náměstí, působí v historické zástavbě velice harmonicky.

Třebíč

9 Koupaliště – areál Na Polance

□ K modernímu sportovnímu vybavení každého města patří plavecký areál. Moderní koupaliště v Třebíči vzniklo podle projektu architekta Bohuslava Fuchse v roce 1933. Originální součástí současného moderního sportovního areálu je dřevěná stavba pánských a dámských šaten.

Jihlava

10 Sokolovna

O Sokolovna v Jihlavě, která byla postavena v letech 1934–1935 podle projektu významného architekta Bohuslava Fuchse, představuje jeden z významných dokladů meziválečné architektury ve městě. Jihlava se tak vědomě přihlásila k tehdy stále více aktuální vlně moderny – funkcionalismu a konstruktivismu.

Havlíčkův Brod

11 Husův sbor a kolumbárium

O Základní kámen k zamýšlené stavbě Husova sboru byl položen již v květnu 1926 u potoka Žabince. Místo se v průběhu deštivého léta ukázalo jako nevhodné, a proto byl zakoupen nový pozemek. Plány zpracovala kancelář Ing. Františka Lišky a stavbu realizoval havlíčkobrodský architekt Prokop Šupich. Budova je zasazena do svahu, což umožňuje z jižní strany vstup do kolumbária, které se rozprostírá pod celou modlitebnou. Původně až do roku 1939 byl v prostorách dnešního kolumbária divadelní sál, kde se ve 30. letech hrávala zejména opera. Modlitebna vybudovaná ve stylu regionálního funkcionalismu byla dokončena v září 1927.

Jihlava

¹² Vila manželů Adamových

O Spolumajitel pletařské firmy Otto Adam a jeho žena Ella si nechali v letech 1929–1932 postavit vilu (Vrchlického 12) a vedlejší služební dům s garáží (Vrchlického 10). Autorem projektu byl jejich vzdálený příbuzný, vídeňský architekt Walther Sobotka. Vila je vyvrcholením tehdejší jihlavské vilové architektury a je Sobotkovou jedinou realizací v republice.

¹³ Vila manželů Hornových

O Stavba je dokladem rozkvětu vilové architektury na Jiráskově třídě v Jihlavě ve 30. letech 20. století. V architektonickém pojetí se zde snoubí prvky funkcionalismu ještě s klasickým pojetím architektury, jemuž se autor, brněnský architekt Bohumír František Antonín Čermák vyškolil ve vídeňském ateliéru Otto Wagnera.

¹⁴ Vila manželů Boudových

O Rodinný dům manželů Boudových vyprojektoval roku 1935 Bohuslav Fuchs ve vědomém příklonu k myšlence puristické architektury. Realizoval ho téhož roku třeštský architekt a stavitel Jan Podzimek. O funkčnosti domu svědčí skutečnost, že se až do dnešních dnů zachoval bez výraznějších zásahů a přestaveb.

Jihlava

15

Zámek

Kamenná budova zámku na okraji lesoparku Březinovy sady (dříve Heulos), byla vybudována během druhé světové války jako prestižní internátní škola Adolfa Hitlera. V Říši existovalo takových škol více, ale tato byla jediná na území Protektorátu Čechy a Morava. Nyní je objekt využíván k ubytování posluchačů SPŠ MV v Jihlavě.

Bystřice nad Pernštejnem

16

Škola zemědělská

Zemědělská technická škola v Bystřici nad Pernštejnem byla postavena v letech 1959–1961 podle návrhu brněnského architekta Vladimíra Beneše, žáka jednoho z nejuznávanějších architektů a urbanistů 20. století Le Corbusiera. Bystřická škola patří k nejlepším realizacím naší poválečné moderní architektury na území České republiky. Dodnes slouží svému původnímu účelu pod názvem Vyšší odborná škola a Střední odborná škola zemědělsko-technická (VOŠ a SOŠ).

Jestřebí u Brtnice

17 Kaple Panny Marie Královny

Kaple Panny Marie Královny byla postavena v letech 1996–1998 v centru obce. Je považována za jednu z nejlepších českých církevních staveb vybudovaných na našem území po roce 1989. Jednoduchá stavba, jejíž stěny se na východní straně sbíhají do břítu, je zastřešena prohnutou střešou krytou šindelem. Drobná kaple Panny Marie Královny je určena asi pro třicet osob. Autorem stavby je Ing. arch. Ladislav Kuba, na projektu s ním spolupracoval Ing. arch. Tomáš Pilař. V průčelí je zasazen základní kámen posvěcený papežem Janem Pavlem II. při jeho návštěvě v Praze.

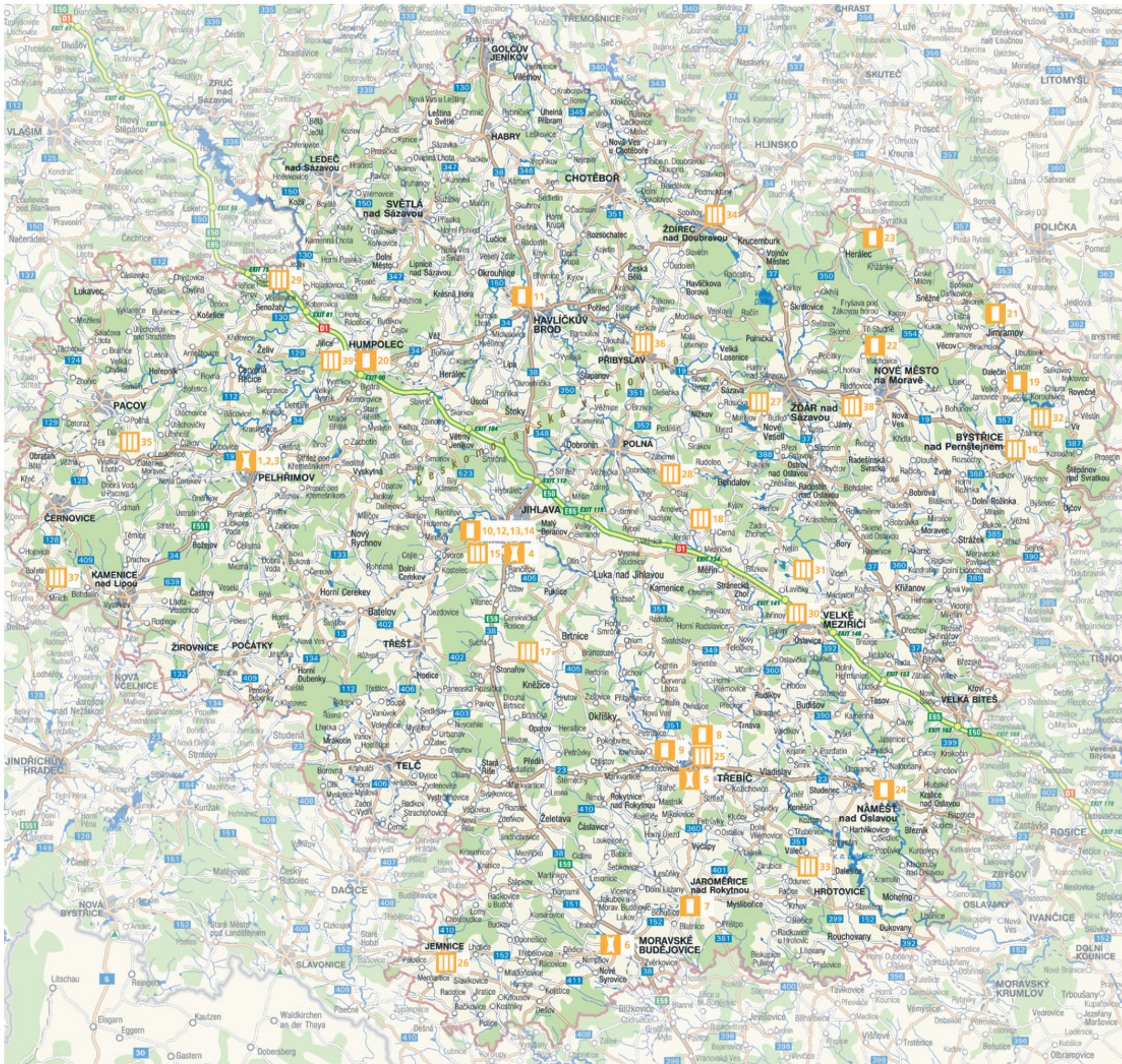
Černá

18 Kaple sv. Antonína

Návesní kaple sv. Antonína je dílem architekta Ladislava Kuby, kterému se podařilo mistrně skloubit tvarosloví moderní architektury 21. století s požadavky na sakrální stavbu a s okolním vesnickým prostředím. Kaple svým tvarem symbolizuje loď – archu – jako jednu z biblických paralel.

Vysočina 20. století

Kubismus

Funkcionalismus

Architektura po 2. světové válce

0km 4km 8km 12km 16km 20km

Objekty prezentované v publikaci

1. **Dům č. p. 13, Pelhřimov** 49°25′50.9″N, 15°13′21.552″E
2. **Vila Jana Drechsela, Pelhřimov** 49°25′52.945″N, 15°13′6.095″E
3. **Gymnázium, Pelhřimov** 49°25′43.881″N, 15°13′17.325″E
4. **Legiodům, Jihlava** 49°24′7.948″N, 15°35′3.535″E
5. **Uměleckoprůmyslové závody (UP), Třebíč** 49°12′39.277″N, 15°52′55.397″E
6. **Spořitelna, Moravské Budějovice** 49°3′8.045″N, 15°48′31.495″E
7. **Radnice, Jaroměřice nad Rokytnou** 49°5′38.152″N, 15°53′35.885″E
8. **Spořitelna, Třebíč** 49°12′57.199″N, 15°52′41.279″E
9. **Říční lázně (Koupaliště Na Polance), Třebíč** 49°12′53.031″N, 15°52′2.045″E
10. **Sokolovna, Jihlava** 49°23′55.727″N, 15°35′2.795″E
11. **Husův sbor a kolumbárium, Havlíčkův Brod** 49°36′36.607″N, 15°34′41.787″E
12. **Vila manželů Adamových (Vrchlického 10, 12), Jihlava** 49°37′59.88″N, 16°13′26.459″E; 49°37′59.88″N, 16°13′26.459″E
13. **Vila manželů Hornových (Jiráskova 65), Jihlava** 49°24′4.122″N, 15°34′33.762″E
14. **Vila manželů Boudových (Jiráskova 49), Jihlava** 49°24′3.878″N, 15°34′35.552″E
15. **Zámeček, Jihlava** 49°23′52.358″N, 15°35′44.308″E
16. **Škola zemědělská, Bystřice nad Pernštejnem** 49°31′29.055″N, 16°15′18.818″E
17. **Kaple Panny Marie Královny, Jestřebí u Brtnice** 49°17′24.52″N, 15°38′34.97″E
18. **Kaple sv. Antonína, Černá** 49°25′33.134″N, 15°51′48.75″E

Další zajímavé objekty architektury 20. století na území kraje Vysočina

Funkcionalismus:

19. **Vila Gustava Jarošky č. p. 35, Dalečín** 49°35′52.78″N, 16°14′46.949″E
20. **Vila Otakara Meda (Tyršovo nám. 800), Humpolec** 49°32′15.519″N, 15°21′13.077″E
21. **Vila Josefa Železného (Dolní č. p. 257), Jimramov** 49°37′59.919″N, 16°13′26.771″E
22. **Penzion Sykovec, Tři Studny** 49°36′40.783″N, 16°2′17.534″E
23. **Hotel Mánes, Svratka** 49°42′44.508″N, 16°2′13.772″E
24. **Husův sbor, Náměšť nad Oslavou** 49°12′35.435″N, 16°9′3.502″E

Architektura po 2. světové válce:

25. **Pravoslavný chrám sv. Václava a Ludmily, Třebíč** 49°12′45.443″N, 15°52′43.026″E
26. **Klubovna tenisového klubu, Jemnice** 49°1′5.553″N, 15°34′37.926″E
27. **Kaple Panny Marie Sněžné, Budeč** 49°32′6.881″N, 15°54′51.38″E
28. **Kaple sv. Anny, Rudolec** 49°28′36.439″N, 15°49′53.099″E
29. **Vojslavický most, Vojslavice** 49°35′45.719″N, 15°12′25.698″E
30. **Dálniční most Vysočina, Velké Meziříčí** 49°21′38.657″N, 16°0′52.242″E
31. **Vodní nádrž, Mostišťe** 49°23′50.159″N, 16°0′43.539″E
32. **Vodní nádrž, Vír** 49°33′51.794″N, 16°18′37.637″E
33. **Vodní nádrž, Dalešice** 49°7′30.65″N, 16°7′20.073″E
34. **Pomník obětem 2. světové války, Krucemburk** 49°41′16.712″N, 15°50′50.642″E
35. **Pomník obětem 2. světové války, Leskovice** 49°25′48.964″N, 15°4′48.902″E
36. **Pomník obětem 1. a 2. světové války, Přibyslav** 49°34′35.954″N, 15°44′22.126″E
37. **Památník slovanského Bratrství, Mnich** 49°18′10.12″N, 14°57′38.324″E
38. **Křížová cesta, Slavkovice** 49°33′11.342″N, 16°1′40.777″E
39. **Vila Ludka Rýznera (Plecháč) č. p. 1672, Humpolec** 49°32′33.38″N, 15°21′1.487″E

www.dedictvivysociny.cz

Evropská unie
Evropský fond pro regionální rozvoj
Investice do vaší budoucnosti

ROP
Jihovýchod

Kraj **Vysocina**

Investice do vaší budoucnosti. Spolufinancováno Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj a krajem Vysočina.

Vydal: Krajský úřad kraje Vysočina, Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu, květen 2011, Žižkova 57, 587 33 Jihlava, tel.: 564 602 111, www.kr-vysocina.cz

Neprodejné.